

Avfallsplan 2022–2025

Diarienummer: KS-TEK 2021.94 §12

Reviderad:

Dokumentansvarig förvaltning: Kommunstyrelsens förvaltning

Dokumentet gäller för: Kommunfullmäktige

Dokumentet gäller till och med:

VALDEMARSVIKS
KOMMUN

Ordlista och definitioner

Avfall

Varje föremål eller ämne som innehavaren gör sig av med, avser eller är skyldig att göra sig av med.

Avfallshierarkin/Avfallstrappan

Prioriteringsordning som visar i vilken ordning olika behandlingsmetoder för avfall bör användas för att minimera miljöpåverkan. Avfallshierarkin regleras i ramdirektivet om avfall och är implementerad i svensk lagstiftning genom olika bestämmelser i miljölagstiftningen. Styrmedel som förbuden mot att deponera restavfall och organiskt avfall verkar också för att uppfylla avfallshierarkin. Översta steget är att förebygga – minska avfallsets mängd och farlighet, därefter följer förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning – exempelvis energiåtervinning och sista steget är bortskaffande – exempelvis genom deponering.

Renhållningstaxa

Avgift som kommunen tar ut för att finansiera hantering av det avfall som kommunen ansvarar för. Utgångspunkten är att avfallsavgifterna ska täcka kommunens hela kostnad för avfallshantering. Taxan kan användas som styrmedel så att återvinning och annan miljöanpassad avfallshantering stimuleras. Miljöbalken är den som ytterst styr hur avfallstaxan får användas.

Engångsartiklar

Engångsartiklar är produkter som är avsedda att användas vid ett tillfälle och därefter kasseras.

Farligt avfall

Ett ämne eller ett föremål som är avfall och som är markerat med en * i bilaga 4 till avfallsförordningen, som innehåller en förteckning över egenskaper som gör att avfall ska anses vara farligt avfall, eller som omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av 12 § avfallsförordningen. Det gäller exempelvis ämnen som kan vara hälsoskadliga, smittförande, miljöfarliga, brandfarliga eller explosiva.

Fastighetsnära insamling (FNI)

Insamling av utsorterat avfall vid fastighetsgränsen eller vid överenskommen eller anvisad plats inom rimligt avstånd från fastigheten. . Beroende på vilken typ av abonnemangstyp som erbjuds i kommunen går det att sortera i två eller fyra fack samt olika mindre insatser för exempelvis farligt avfall.

Förberedelse för återanvändning

Förberedelse för återanvändning är ett återvinningsförfarande. Enligt definitionen innebär det att kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan ytterligare behandling. Detta kan ske genom mottagningshall eller containrar för återanvändning på ÅVC och andra återanvändningstjänster.

Förebyggande av avfall

Åtgärder som vidtas för att förebygga att det överhuvudtaget uppkommer avfall exempelvis genom minskad konsumtion eller delat ägande. Förebyggande är det översta steget i EU:s avfallshierarki. Steget definieras som åtgärder som vidtas innan ett ämne, ett material eller en produkt blivit avfall och innebär en minskning av: mängden avfall, den negativa påverkan på miljön och människors hälsa genom det genererade avfallet, eller halten av skadliga ämnen i material och produkter.

Grovavfall

Kommunalt avfall som är så tungt eller skrymmande att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl.

Kommunalt avfall¹

Kommunalt avfall avser avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll.

Kommunens verksamhetsavfall

Sådant avfall som uppstår vid kommunens verksamheter (till exempel förskolor, skolor, äldreomsorg, kommunkontor, reningsverk) som inte är kommunalt avfall.

Matavfall

Livsmedelsavfall från livsmedelskedjan (hushåll, restauranger, storkök, butiker och livsmedelsindustrin). Omfattar såväl ätbar mat (se matsvinn) som icke ätbart, exempelvis ben, kärnor och skal.

Matsvinn

Onödigt matavfall, det vill säga sådan mat som hade kunnat ätas upp om den hanterats på rätt sätt och ätits upp i tid, innefattar även avskrap från tallrikar och rester i förpackningar.

Optisk sortering av matavfall/Gröna påsen

Gröna påsen innebär en teknik som kallas optisk sortering. Det innebär att matavfallet läggs i en grön påse i samma behållare eller nedkast som övriga soppor och som sedan sorteras ut på en sorteringsanläggning så att matavfallet rötas och blir till biogas.

Producentansvar

Skyldighet för producenter att se till att avfall samlas in, transporteras bort, återvinns, återanvänds eller bortskaffas på ett sätt som kan krävas för en miljö- och hälsomässigt godtagbar avfallshantering. Producentansvar finns till exempel för förpackningar, returpapper, bilar, däck, elavfall och läkemedel.

¹ Ersätter tidigare begrepp hushållssopor

Nedskräpning

Marint skräp

Marint skräp är skräp som finns i havet och som sköljs upp på kusten. Marint skräp är svårt att förebygga eftersom det ofta kommer med strömmar från andra delar av världen.

Skräp på marken

Skräp på marken orsakas av människor som slänger skräp på marken och i naturen. Verksamheter, vind och djur kan också bidra till nedskräpning, då ofta kopplat till bristfällig avfallshantering. Skräp på marken innefattar både skräp i stadsmiljö och naturområden.

Restavfall²

Det avfall som normalt uppstår i hushållet och som inte kan sorteras och materialåtervinnas på annat sätt. Det vill säga efter att matavfall, farligt avfall, förpackningar, returpapper, elavfall, grovavfall och annat avfall som omfattas av producentansvar sorterats ut. Restavfallet kan samlas in genom säck, kärl, underjordsbehållare, sopsugsystem, eller containers.

Återanvändning/återbruk

En åtgärd som innebär att en produkt eller komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för.

Återvinning

En avfallshantering som beskrivs i bilaga 2 till Avfallsförordningen eller som på annat sätt innebär att avfallet kommer till nytta som ersättning för annat material eller förbereds för att komma till sådan nytta eller en avfallshantering som innebär förberedelse för återanvändning.

² Ersätter tidigare brännbart avfall

Förord

Förslag på förord till A2022. Förordet skrivs av kommunfullmäktige/beredning, detta är ett förslag på innehåll och kan komma att justeras i samband med upprättande av slutgiltig version.

Avfallsplanen är ett strategiskt dokument för att utveckla kommunens avfallshantering till år 2025. För ett framgångsrikt arbete är det viktigt att många hjälps åt att nå de uppsatta målen. Vi hoppas att kommuninvånare, näringsidkare och besökare vill vara med i arbetet för att uppnå en mer hållbar avfallshantering i Valdemarsviks kommun.

Denna avfallsplan, som ersätter tidigare avfallsplan för år 2018–2021, är utformad utifrån en utvärdering av den tidigare planen samt erfarenheter från nuvarande avfallshantering samt avfallsstatistik.

Planen har tagits fram i nära samverkan mellan flera av kommunens verksamheter och är ett resultat av många aktörers gemensamma tankearbete kring framtidens avfallshantering i vår kommun. Avfallsplanen i Valdemarsvik har reviderats samtidigt som samarbetskommunerna Söderköping och Kinda reviderat sin avfallsplan. Detta för att få kommunernas system att likna varandra och dra nytta av den geografiska närheten.

Varje hushåll producerar en större mängd avfall. Genom lagning och reparation av produkter, återbruk, utsortering av matavfall, farligt avfall och förpackningar inför vidare behandling och återvinning kan vi tillsammans hjälpas åt att minska avfallet. Samtidigt tar vi tillvara på våra gemensamma naturresurser. För att möjliggöra det ska det finnas enkla, lättillgängliga lösningar i kommunen till att sortera ut och slänga rätt. Tydliga målsättningar, ökat informationsarbete samt en integrerad avfallsorganisation där alla verksamheter är med ska vidare utvecklas de kommande fyra åren. Genom god fysisk planering kan vi effektivisera avfallshanteringen avseende på planering av avfallsutrymmen, transport och logistik. Det i sin tur bidrar till både ökad kundnöjdhet och bättre fördelning av ekonomiska resurser.

Införandet av optisk sortering av matavfall (Gröna påsen) underlättar utsorteringen av matavfall och har bidragit till en minskning på 13% i den fraktionen för restavfall. Under 2020 utfördes en kundenkät som visade att 83% använder Gröna påsen och majoriteten av de svarande är nöjda med den nya avfallshanteringen. Den kommunala avfallstaxan ska anpassas till det nya systemet. Ett fortsatt arbete återstår för att öka utsorteringen av förpackningar och farligt avfall.

Den nationella avfallsplanen lägger allt större fokus på återvinning och återanvändning där flera avfallsströmmar identifierats som huvudsakliga, och ökade krav ställs på både de som producerar och den som slänger. Ett ökat ansvar på avfallsförebyggande insatser läggs direkt på kommunerna. Ett fortsatt arbete med att minska mikroplasterna i havet sker och här har Valdemarsvik som kustkommun ett viktigt arbete att utföra.

Sammanfattning avfallsplanen 2022 - 2025

Till år 2025 vill Valdemarsvik kommun:

- Att genom tydliga informationsinsatser och i dialog med kommunala och externa aktörer:
 - minskat de genererade avfallsmängderna redan vid källan
 - ökat tillgängligheten och gjort det enkelt att slänga rätt
 - fortsatt minska mängden farligt avfall i den fraktionen för restavfall och
 - ökat andelen grovavfall/bygg och rivningsavfall till återvinning
 - Utöka samarbetet med närliggande kustkommuner för att förbygga nedskräpning och bidra till en ren kust och skärgård.
- Öka återbruket av möbler och textilier i de kommunala verksamheterna samtidigt som avfallsmängderna fortsatt minskar vid källan.
- Utvecklat klimatmål för att fortsatt minska utsläppen av växthusgaser.
- Arbeta för en effektivare avfallsorganisation genom att integrera avfallshanteringen i den övriga organisationen som fysisk planering av detaljplaner och inför bygglov.

Denna avfallsplan, som ersätter tidigare avfallsplan för år 2018–2021, är utformad utifrån en utvärdering av den tidigare planen samt erfarenheter från nuvarande avfallshantering samt avfallsstatistik. Genom ett aktivt arbete med avfallsfrågor hoppas Valdemarsviks kommun nå de sex huvudmålen som presenteras i denna avfallsplan, se Figur 1. För Valdemarsviks kommun är avfallsplanen en vital del för att dessa mål ska nås under den kommande fyraårsperioden. Avfallsplanen utgör tillsammans med avfallsföreskrifterna den kommunala renhållningsordningen.

Arbetet med avfallsplanen har pågått under 2021 och har involverat tjänstemän, chefer och politiker inom kommunen med stöd av miljökonsultbolaget Ensucan AB som drivit processen genom workshops och intervjuer. I den handlingsplan som framtagits har mer detaljerade delmål satts upp tillsammans med åtgärder och ansvarsfördelning inom kommunen. Målen och aktiviteterna i handlingsplanen ska ses över årligen. De fem huvudmålen har brutits ned till 18 delmål för perioden 2022–2025. I arbetet med framtagandet av avfallsplanen har fokus varit att minska avfallet.

Nytt för denna avfallsplan är att Valdemarsviks kommun även utgått från ett större samarbete med grannkommunerna Söderköping, Åtvidaberg och nu även Kinda kommun. Det finns många fördelar med att samarbeta kring avfallsfrågorna ur ett regionalt, miljömässigt och ett ekonomiskt perspektiv då kommunerna har många likheter. Kommunerna har gemensam kundtjänst för VA och renhållning samt ett geografiskt gynnsamt läge, vilket främjar ett gott samarbete.

Åtgärderna under avfallsplanens delmål under respektive inriktning är även kopplande till vilket resursbehov som åtgärden innebär. Resursbehovet innebär både arbetsinsatser och

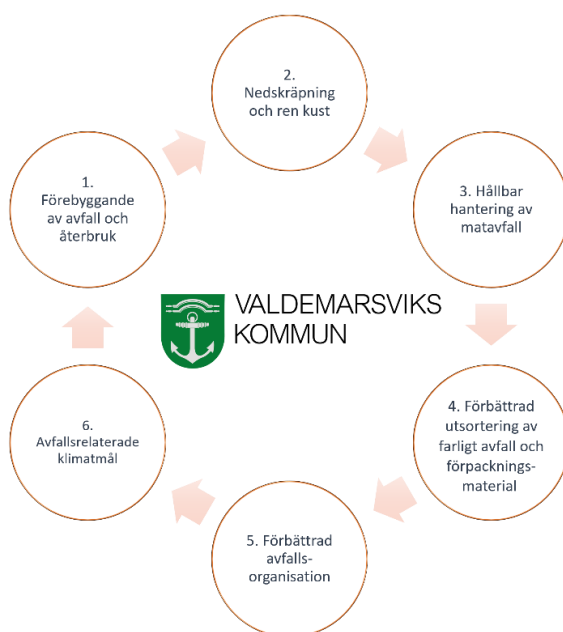

arbetsfördelning samt ekonomiska kostnader³. De kostnader som anges under resursbehov avser följande:

Litet <30 000 SEK (Kostnad per hushåll: Ca 15 kronor, kostnad per invånare: Ca 4 kronor)

Medel 30 000- 100 000 SEK (Kostnad per hushåll: Ca 15-45 kronor, kostnad per invånare: Ca 4-13 kronor)

Stor > 100 000 SEK > (Kostnad per hushåll: ca 45 kronor, kostnad per invånare: Ca 13 kronor)

Figur 1. I bilden presenteras de sex huvudinriktningarna för avfallshanteringen i Valdemarsviks kommun.

³ Kostnaden är en utslagsräkning *per år* och förhålls till de fyra åren 2022-2025 även om fördelning av kostnaden för den totala åtgärden kan ske under kortare, längre period eller för enstaka insatser.

Innehåll

Ordlista och definitioner	2
Förord	5
Sammanfattning avfallsplanen 2022 - 2025	6
Bilagor	8
1. Inledning	9
Genomförande 2018–2021	10
1.1 Syfte	11
1.2 Arbetsgång	11
1.3 Remiss	11
1.4 Disposition	12
2 Inriktning för avfallshantering	13
2.1 Gällande lagstiftning	13
2.2 FN:s globala mål	15
2.3 EU:s övergripande miljö- och avfallsmål	16
2.3.2 EU:s handlingsprogram	17
2.4 Nationella miljö- och avfallsmål	19
2.5 Återvinningsmål	21
2.6 Insamling av textil	22
2.7 Mikroplaster i våra hav	22
2.8 Regionala miljö- och avfallsmål	22
2.9 Regional Energi- och klimatstrategi	23
3.1 Utvecklingsplan Valdemarsvik	25
4. Lokala inriktningar och handlingsplaner	26
Inriktning 1 – Förebyggande av avfall och återbruk	26
Inriktning 2 - Minskad nedskräpning och ren kust	31
Inriktning 3 - Hållbar hantering av matavfall	34
Inriktning 4 - Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial	36
Inriktning 5 - Förbättrad avfallsorganisation	39
Inriktning 6 – Avfallsrelaterade klimatmål	41
5. Uppföljning	42
6. Miljöbedömning	42
7. Referenser	43

Bilagor

- Bilaga 1 Uppföljning av tidigare handlingsplan 2018 – 2021
- Bilaga 2 Nulägesbeskrivning
- Bilaga 3 Avfallsanläggningar inom kommunen
- Bilaga 4 Behovsbedömning inför miljöbedömning
- Bilaga 5 Målföljning relaterade planer och mål

1. Inledning

(Förslag på inledning till A2022.)

Avfallsplanen är kommunens styrdokument för avfallshanteringen med syftet att minska mängden avfall och dess farlighet genom konkreta inriktningar och aktiviteter. Miljöpåverkan sker både vid generering och hantering av avfall vilket beaktas vid upprättandet av avfallsplanen. Under 2020 har det skett en rad förändringar på avfallsområdet och det kommer således att fortsätta implementeras nya förändringar i lagstiftningen och det nationella målarbetet fram till 2025. Idag ligger fokus på EU:s avfallshierarki och på att förändra tidigare linjära avfallsflöden till mer cirkulära resursflöden.

I Valdemarsviks kommun genererades 612 kg/person år 2020 kommunalt avfall per person och år under år 2020. Motsvarande siffra för hela landet är cirka 465 kg kommunalt avfall per person och år (Avfall Sverige 2015). Vid jämförelse med grannkommunen Söderköping kan det konstateras att den totala mängden genererat hushållsavfall är lägre än för Valdemarsvik, nämligen 448 kg/per person¹. I Valdemarsviks kommun förekommer ett stort antal fritidshus, i förhållande till antalet boende i kommunen vilket kan vara en anledning till att avfallsmängderna per person är högre än riksgenomsnittet. Många turister besöker Valdemarsvik varje år, vilket också bidrar till mängden avfall som genereras i kommunen.

Att förebygga att avfall uppstår och minska avfallsmängderna är en av de primära åtgärderna för avfallsplanen. På samma vis gäller det att leva upp till de europeiska och nationella målsättningarna gällande matavfall, förpackningsmaterial med mera.

En uppföljning av de tidigare målen och handlingsplanen för 2018-2021 visar att de mål som uppfylldes gällde att utöka aktioner för minskad nedskräpning tillsammans med andra närliggande kommuner (kustkommuner), att minska andelen matavfall i den restavfallsfraktionen genom införandet av Gröna påsen och översyn av renhållningstaxan, där även arbetet med matsvinn i de kommunala skolorna påbörjats, bränslet i samtliga avfallsfordon är fossilfritt samt att utsorteringen av det farliga avfallet ökat.

Slutsatser och erfarenheter kan även dras av de mål som inte nåtts. Det har till exempel inte funnits en tydlig ansvarsfördelning och förankring av målgångarna. Vissa av målen har varit svåra att följa upp där det saknas ny statistik att jämföra med och plockanalyser planeras att genomföras under 2021 för flera av de mål som sattes i den förra avfallsplanen. Mätbarhet och efterlevnad av målen har setts över inför nästkommande period. En mer utförlig uppföljning av målen för den föregående avfallsplanen finns redovisade i Bilaga 1.

Avfallshanteringen i Valdemarsviks kommun består i dagsläget av fastighetsnära insamling av restavfall, optisk sortering av matavfall, inlämning vid återvinningsstationer och inlämning vid Valdemarsviks återvinningscentral. Förpackningar med producentansvar avlämnas vid återvinningsstationer som drivs av Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (FTI) och returpapper samlas in på ansvar av kommunen⁴. En detaljerad redogörelse för den nuvarande avfallshanteringen samt avfallsstatistik för olika avfallsslag redovisas i Bilaga 2. Avfallsanläggningar, återvinningsstationer och äldre avfallsupplag inom kommunen finns redovisade i Bilaga 3.

⁴ Returpapper samlas inom genom det system som kommunen tillhandahåller från och med 2022.

Den reviderade avfallsplanen har utformats utifrån en utvärdering av den tidigare avfallsplanen, den nuvarande avfallshanteringen, kommunens nya visioner samt utifrån en uppdaterad sammanställning av avfallsstatistik.

Till år 2025 vill Valdemarsvik kommun:

- Att genom tydliga informationsinsatser och i dialog med kommunala och externa aktörer:
 - minskat de genererade avfallsmängderna redan vid källan
 - ökat tillgängligheten och gjort det enkelt att slänga rätt
 - fortsatt minska mängden farligt avfall i den fraktionen för restavfall och
 - ökat andelen grovavfall/bygg och rivningsavfall till återvinning
 - Utöka samarbetet med närliggande kustkommuner för att förbygga nedskräpning och bidra till en ren kust och skärgård.
- Öka återbruket av möbler och textilier i de kommunala verksamheterna samtidigt som avfallsmängderna fortsatt minskar vid källan.
- Utvecklat klimatmål för att fortsatt minska utsläppen av växthusgaser.
- Arbeta för en effektivare avfallsorganisation genom att integrera avfallshanteringen i den övriga organisationen som fysisk planering av detaljplaner och inför bygglov.

Genom detta aktiva arbete med avfallsfrågorna är förhoppningen att de sex huvudmålen kan nås. Visionen inför 2030 är att de fyra kommunerna Valdemarsvik, Söderköping, Kinda och Åtvidaberg har ett än mer utökat samarbete kring avfallsfrågorna i regionen.

Genomförande 2018–2021

En uppföljning av de tidigare målen och handlingsplanen för 2018 – 2021 visar att 6 av 13 mål uppfylldes, dessa var:

- ✓ Att utöka aktionerna för minskad nedskräpning i kommunen.
- ✓ Genomföra kustnära insamling av plast i havet utförs vartannat år med start 2018.
- ✓ Att andelen matavfall i den restavfallsfraktionen kontinuerligt ska minska.
- ✓ Att till år 2021 införa insamling av matavfall inom hela kommunen.
- ✓ Att påbörja ett arbete med att minimera och förebygga att matavfall uppstår inom de kommunala verksamheterna.
- ✓ Att bränslet i samtliga avfallsfordon ska vara fossilfritt senast år 2021.

Ett antal mål från avfallsplanen 2018–2021 uppnåddes inte. Anledningen till att målen inte nåts beror framför allt på att kommunen under åren ändrat strategier, att resurserna inte har räckt till eller att ansvarsfördelningen inte varit tydligt nog. En fullständig uppföljning av de tidigare målen finns redovisad i Bilaga 1.

Införande av optisk sortering av matavfall/Gröna påsen skedde under 2019–2020 med syftet att minska andelen matavfall i restavfallsfraktionen.

En reglering av taxan ses över för att möta de förändringar som skett i avfallshanteringen. Arbetet har och kommer att fortsatt följas upp av plockanalyser på matavfall och farligt avfall. En detaljerad redogörelse för den nuvarande avfallshanteringen samt avfallsstatistik för olika avfallslag redovisas i Bilaga 2. Avfallsanläggningar, återvinningsstationer och äldre avfallsupplag inom kommunen finns redovisade i Bilaga 3.

Genom detta aktiva arbete med avfallsfrågorna är förhoppningen att de sex huvudinriktningarna kan nås. Visionen inför 2030 är att de fyra kommunerna Söderköping, Valdemarsvik, Åtvidaberg samt och Kinda har ett än mer utökat samarbete kring avfallsfrågorna i regionen.

1.1 Syfte

Enligt miljöbalken ska det i alla kommuner finnas en avfallsplan. En avfallsplan är ett styrdokument för hur avfallshanteringen inom kommunen ska gå till. De främsta syftena med revideringen av avfallsplanen är:

- Att den ska fungera som ett aktivt planeringsverktyg för kommunens avfallshantering.
- Att sätta upp inriktningar för avfallshanteringen fram till och med år 2025.

Att den ska vara anpassad till nuvarande lagstiftning.

Utöver detta ger avfallsplanen en samlad bild av nuvarande avfallshantering, den anger vilka inriktningar och åtgärder som krävs för att minska avfallet och öka återvinningen samt hur den bidrar till en hållbar utveckling och kommunicerar förändringsbehov. En stark koppling finns även till andra kommunala frågor i form av ekonomi, fysisk planering, miljötillsyn, energi och infrastruktur.

1.2 Arbetsgång

Avfallsplanen tar hänsyn till miljömålen på nationell, regional och lokal nivå och är utformad utifrån gällande lagstiftning, Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i kommunala avfallsplaner (NFS 2006:6) och Avfall Sveriges handbok om kommunal avfallsplanering, rapport U2018:16.

Avfallsplanerna i Valdemarsvik, Söderköping och Kinda kommun har reviderats samtidigt för att främja det fortsatta goda samarbetsklimatet mellan de båda kommunerna. Syftet är även att kommunernas system ska likna varandra och dra nytta av den geografiska närheten.

Avfallsplanen har arbetats fram genom ett samarbete mellan Ensucan AB och Valdemarsviks kommun. Under 2021 har en förvaltningsövergripande workshop med tjänstemän på de olika förvaltningarna/enheterna i kommunen hållits med fokus på att följa upp samt revidera målen i avfallsplanen. Resultatet har kompletterats med efterföljande intervjuer med berörda aktörer hos kommunens verksamheter. Den nya avfallsplanen är främst en revidering av avfallsplanen 2018–2021, med uppdaterade mål och handlingsplaner och följer därmed samma struktur och inriktningar som tidigare.

1.3 Remiss

Kommunen ska göra förslaget till avfallsplan tillgängligt för berörda i kommunen (allmänheten, verksamheter och organisationer) och länsstyrelsen genom att den skickas ut till särskilt berörda, publiceras på kommunens hemsida samt i lokalpress. Detta har genomförts genom remiss och utställning av förslaget till avfallsplan under hösten 2021.

1.4 Disposition

Planen innehåller sex huvudinriktningar som i möjligaste mån följer avfallstrappan där fokus ligger på de tre första stegen – Avfallsminimera, återanvänd och återvinna.⁵Till huvudinriktningen finns delmål och åtgärder listade i en handlingsplan.

Antalet mål inom respektive inriktning varierar och åtgärderna eller aktiviteter i planen visar inom vilka områden det krävs åtgärder för att uppnå målen.

För att uppnå målen i planen krävs samverkan inom kommunens egen verksamhet men även med övriga aktörer. Inom varje inriktning, utöver ytterst ansvariga, har därför aktörer lyfts fram som anses vara viktiga för att bidra till inriktningens måluppfyllnad. Vissa målgrupper är särskilt involverade i delmålen och det krävs därför ett aktivt samarbete för att nå målet.

Avfallsplanen har även en koppling till lokala, nationella och globala planer och dess målarbeten. Under varje inriktning har relationen till strategiska planer eller program förtydligats genom att en redogörelse av dessa presenteras i Bilaga 5 - Måluppföljning relaterade planer och program.

Förslag till avfallsplan skickades på remiss till:

Centerpartiet	Förpacknings- och tidningsinsamlingen	Länsstyrelsen i Östergötland
Kristdemokraterna	Återvinningsindustrierna	Söderköpings kommun
Landsbygdspartiet oberoende	Centrumhuset i Valdemarsvik AB	El-kretsen
Moderata samlingspartiet	Valdemarsvik Etableringsaktiebolag	PreZero AB
Nybyggarna	Guldnyckeln fastigheter AB	Renall AB
Socialdemokratiska arbetarpartiet	Riksbyggens bostadsrättsförening	Hyresgästföreningen
Sverigedemokraterna	Fogelvik Fastigheter	Kommunstyrelsen
Vänsterpartiet	Fastighetsbolaget Solklockan	Åtvidabergs kommun
Socialdemokratiska arbetarpartiet	Miljökontoret i Valdemarsvik	
Kommunstyrelsen	Berg o Co Fastigheter AB	
Miljö- och byggnämnden	Västerviks kommun	

⁵ EU:s avfallshierarkin framgår av 15 kap. 10 § och 2 kap. 5 § miljöbalken.

2 Inriktning för avfallshantering

Målet med avfallshanteringen är att kontinuerligt klättra i avfallstrappan, optimera resursnyttjandet samt att eftersträva giftfria kretslopp. Valdemarsviks avfallsplan är anpassad efter gällande globala och nationella avfallsmål utifrån de lokala förutsättningar som finns. I detta kapitel redovisas i korta drag FN:s globala mål, de EU-övergripande målen, nationella etappmål, mål i den nationella avfallsplanen och regionala miljö- och avfallsmål.

För att säkerställa att den lokala avfallsplanen går i linje med övergripande strategiska mål, regionalt och lokalt målarbete har en analys gjorts av delmål och åtgärder i handlingsplanen. Avfallsplanens mål har utvärderats utifrån tre aspekter;

1. Om de har en direkt koppling till andra uppsatta mål.
2. Om de motsätter sig andra uppsatta mål samt.
3. Om de bidrar till måluppfyllelse av andra uppsatta mål.

Den nationella handlingsplanen för cirkulär ekonomi poängterar att mer plast och textilier måste samlas in för återvinning och återanvändning. Elektronik- textil- och plastavfall är de tre (3) av sex (6) huvudströmmar i avfallsområdet som det behöves ett aktivt arbete med.

De etappmål som är framtagna, utifrån de nationella miljömålen, har som mål att 65% av det kommunala avfallet ska förberedas för återanvändning och/eller återvinning.

Producentansvarsföreskrifterna poängterar att till 2023 ska 60% av bostadsfastigheter ha en borttransport av förpackningar från de vanligt förekommande avfallstyperna samt att ett insamlingsmål för varje fraktion finns. Avfall Sverige har tagit fram ett 25/25 mål⁶ där mängden mat- och restavfall ska minska med 25% från 2015 till 2025. I Östergötlands regionala energi- och klimatstrategi är ett insatsområde cirkulär ekonomi där uppströmsarbete, att minska samt att cirkulera avfall nämns. Det har tagits fram ett mål om att till år 2025 ska mat- och restavfallet vara högst 150 kg/person och år.

2.1. Gällande lagstiftning

Avfallsplanering styrs och regleras av en omfattande lagstiftning i form av EU:s avfallsdirektiv, miljöbalken, avfallsförordningen samt Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan (Naturvårdsverket, 2021a). EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG) innehåller krav om att avfallsplaner och avfallsförebyggande program ska upprättas av medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter. Detta ligger till grund för den nationella avfallsplanen.

Ansaret för att upprätta en kommunal renhållningsordning, bestående av en avfallsplan och avfallsföreskrifter, anges i 15 kap 41 § miljöbalken (1998:808). Krav finns även för hur processen kring upprättandet av en kommunal renhållningsordning ska ske, genom samråd och utställning och där sedan beslut ska fattas av kommunfullmäktige. I avfallsförordningen (2020:614) anges Naturvårdsverkets rätt att meddela föreskrifter om vad kommunala avfallsplaner ska innehålla och länsstyrelsens roll i avfallsplaneringen. Naturvårdsverket har upprättat föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan och länsstyrelsens sammanställning (NFS 2006:6).

⁶ Avfall Sverige har tagit fram ett 25/25 mål där mängd mat- och restavfall ska minska med 25% från 2015 till 2025.

Den nationella avfallsplanen sätter riktningen

Avfallsförordningen (2020:614) kompletterar miljöbalkens regler om avfall och producentansvar med mer detaljerade bestämmelser. Avfallsförordningen från 2011 ersattes av en uppdaterad förordning år 2020, vilken innehåller uppdateringar baserade på EU:s avfallspaket. Ändringarna innebär att fler uppgifter ska redovisas i avfallsplanerna, jämfört med tidigare avfallsplaner. Nedan listas de främsta förändringarna i förordningen som berör kommunens målarbete (Naturvårdsverket, 2020):

- Flera återvinningsmål höjs
- Ökat avfallsförebyggande arbete i kommunerna
- Nya krav på separat insamling av farligt avfall, textil och biologiskt avfall
- Flera nya krav på bygg- och rivningsavfall
- Begreppet ”kommunalt avfall” införs⁷
- Ett nytt avfallsregister införs

Den nya avfallsförordningen (Avfallsförordning, 2020:614) innebär nya regler för kommuner

En ny avfallsförordning trädde i kraft 2020-06-25 som lägger allt större fokus på avfallsförbyggande arbete med bland annat nya regler för kommuner. Främsta ändringar som rör kommunalt avfall och kommunalt ansvar är att kommunerna har som uppgift att informera hushållen om avfallsförebyggande åtgärder för att minska uppkomsten av avfall. Kommunerna ska även vid behov informera Naturvårdsverket om avfallsförebyggande åtgärder och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning.

Ändringarna innebär även att fler uppgifter ska redovisas i avfallsplanerna dels att göra en bedömning av vilka investeringar och andra ekonomiska resurser som behövs för, dels nya insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall), dels nedläggning eller förändring av befintliga insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall. Kommunerna ska även bedöma behovet av ändringar i insamlingssystem och anläggningar för att hantera framtida förändrade avfallsflöden och bättre koppla ihop fysisk planering med avfallsplanering.(NFS 2020:6)

⁷ Kommunalt avfall är avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll. Begreppet ersätter den tidigare termen hushållsavfall.

2.2. FN:s globala mål

Globala målen och Agenda 2030 är den mest ambitiösa överenskommelsen för hållbar utveckling som världens ledare någonsin antagit. I begreppet hållbar utveckling integreras de tre dimensionerna av hållbarhet: social, ekonomisk och miljömässig. Av de 17 globala mål som satts upp är det framför allt mål 12 Hållbar konsumtion och produktion som relaterar till avfallsområdet, men även Mål 11 Hållbara städer och samhällen. För att uppnå målet krävs att vi människor minskar vårt ekologiska fotavtryck genom att ändra våra konsumtions- och produktionsmönster.

Figur 2. Illustration över de 17 globala målen för hållbar utveckling ((Bildkälla: De globala målen, www.globalamalen.se, 2021)

Nedan listas de delmål till Mål 11 och 12 som är relevanta för kommunens målarbete:

Mål 11 Hållbara städer och samhällen har även ett relevant delmål för avfallshanteringen:

11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion:

12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.

12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstil i harmoni med naturen.

(Globala Målen, 2021)

2.3. EU:s övergripande miljö- och avfallsmål

2.3.1. EU:s avfallshierarki

EU:s ramdirektiv om avfall är implementerat i svensk lagstiftning. För att nå EU:s miljö-mål har bland annat EU:s avfallshierarki, också kallad avfallstrappan, utformats. EU:s avfallshierarki anger den prioriteringsordning för hur olika strategier att behandla avfall bör användas och regleras i ramdirektivet om avfall (2008/98/EG).

Figur 3. Skiss över EU:s avfallstrappa. (Bild lånad från Räkna till 10, "Känner du till avfallstrappa?" 2020).

Avfallstrappan består av fem steg där förebyggande och minimering av avfall har högst prioritet. Därefter ska avfall i så hög grad som möjligt återanvändas. Nästa steg är materialåtervinning, då återvinning av råvaror besparar stora resurser genom att exempelvis förpackningsavfall används till nya förpackningar. Det fjärde steget är energiåtervinning där förbränning av exempelvis restavfall omvandlas till värme och el. Det sista steget är deponering vilket mer eller mindre är en slutlig förvaring av avfall (Naturvårdsverket, 2020b).

2.3.2. EU:s handlingsprogram

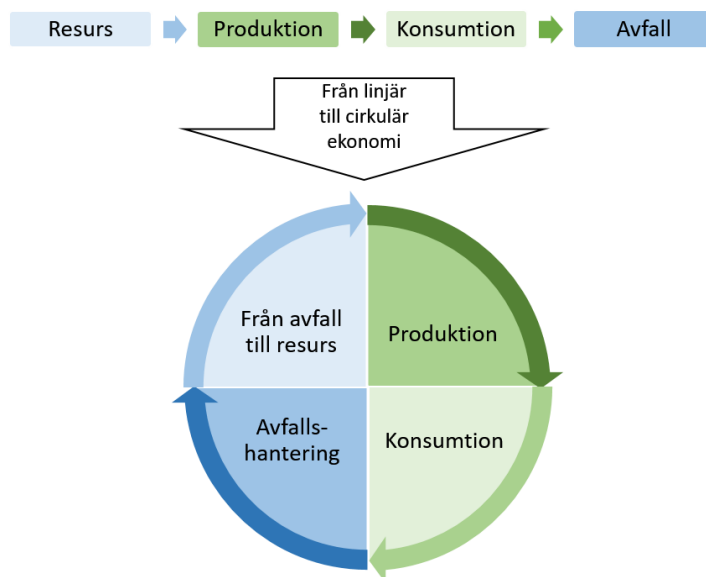
Den 31 december 2020 löpte det sjunde handlingsprogrammet (Europeiska Kommissionen, 2020) ut. I detta konstaterades att de tidigare programmen gjort nytta för miljön men att det är viktigt att fortsätta arbetet med klimatförändringar, natur och biologisk mångfald, miljö och hälsa samt livskvalitet, naturresurser och avfall. EU:s medlemsstater och Europaparlamentet förhandlar fram ett 8:e miljöhandlingsprogram med målet att det ska antas under 2021. Det övergripande målet med det nya programmet är att övergången mot en resurseffektiv, ren och cirkulär ekonomi ska påskyndas på ett rättvist och inkluderande sätt (Faktapromemoria 2020/21, Regeringskansliet).

Förslaget till det åttonde miljöhandlingsprogrammet innefattar sex delmål som EU ska uppnå till 2030:

1. Oåterkalleligt och gradvis minska växthusgasutsläppen och förbättrade upptag genom naturliga och andra sänkor i unionen för att uppnå 2030 års mål för minskning av växthusgasutsläppen och uppnå klimatneutralitet senast 2050.
2. Göra fortsatta framsteg när det gäller att förbättra anpassningsförmågan, stärka motståndskraften och minska sårbarheten gentemot klimatförändringar.
3. **Göra framsteg mot en regenerativ tillväxtmodell som ger mer tillbaka till planeten än den tar, frikopplar ekonomisk tillväxt från resursanvändning och miljöförstöring och påskyndar övergången till en cirkulär ekonomi.**
4. Eftersträva en nollutsläppsvision för en giftfri miljö, inbegripet för luft, vatten och mark, och skydda medborgarnas hälsa och välbefinnande mot miljörelaterade risker och konsekvenser.
5. Skydda, bevara och återställa den biologiska mångfalden och stärka naturkapitalet, särskilt luft, vatten, mark, och skog, sötvatten, våtmark och marina ekosystem.
6. Främja den miljömässiga hållbarheten och minska miljö- och klimatpåfrestningar i samband med produktion och konsumtion, särskilt på områdena energi, industriell utveckling, byggnader och infrastruktur, rörlighet och livsmedelssystem.

2.3.3. Det nya avfallspaketet

År 2018 kom EU-kommissionen ut med revideringar i avfallslagstiftningen, genom det så kallade avfallspaketet. Målet är minskade avfallsmängder, ökad återanvändning av produkter, ökad återvinning samt en förbättrad avfallshantering. Samtliga ändringar i avfallspaketet ska genomföras senast år 2025. Flera av regeländringarna började att gälla den 5 juli 2020 medan vissa bestämmelser, såsom separat insamling av biologiskt avfall och textilavfall, börjar gälla senare. Revideringen av EU:s avfallslagstiftning har varit en viktig del i EU:s arbete mot en mer cirkulär ekonomi (Naturvårdsverket, 2020).

Figur 4. Illustration över EU:s nya avfallsdirektiv med fokus på förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi (Naturvårdsverket, 2020)

Avfallspaketet trädde i kraft i juli 2018 och sex direktiv berörs:

1. Avfallsdirektivet (2008/98/EG).
2. Direktiv om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG).
3. Direktiv om deponering av avfall (1999/31/EG).
4. Direktiv om uttjänta fordon (2000/53/EG).
5. Direktiv om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer (2006/66/EG).
6. Direktiv om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter (2012/19/EU).

Avfallspaketet fokuserar på att förebygga avfall. Med viktiga mål för minskat matsvinn i EU och stopp för marint avfall bidrar lagstiftningen till FN:s mål för hållbar utveckling. EU har utsett textil till ett fokusområde och senast 2025 ska alla medlemsländer börja samla in avlagda textilier som en separat fraktion (Naturvårdsverket, 2020).

I EU:s reviderade avfallsdirektiv ligger stort fokus på ökad materialåtervinning och minskad deponering. År 2025 ska minst 55 viktprocent av det kommunala avfallet i EU återvinnas till nya material. Målsättningen ökar till 60 viktprocent år 2030 och till 65 viktprocent år 2035. Det som ska mätas är faktisk materialåtervinning, vilket betyder att det som materialåtervinns ska mätas och inte det material som samlas in till återvinning (Naturvårdsverket, 2020).

2.4. Nationella miljö- och avfallsmål

2.4.1. Nationell avfallsplan

Enligt EU:s avfallsdirektiv ska alla medlemsländer ha nationella avfallsplaner och avfallsförebyggande program. Sveriges gällande nationella avfallsplan och det avfallsförebyggande programmet, Att göra mer med mindre - Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023, beskriver Sveriges arbete med att förebygga avfall och nå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering, i enlighet med avfallshierarkin (Naturvårdsverket, 2021a). I planen beskrivs hur Sveriges arbete bör utföras för att:

- Minska mängden avfall
- Minska mängden skadliga ämnen i material och produkter
- Minska avfallets negativa effekter på människors hälsa och miljö
- Främja en praktisk tillämpning av avfallshierarkin
- Utnyttja resurserna i avfallet
- Bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökade avfallsmängder

3.4.2. Nationella miljömål

Sverige har satt upp ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och flertalet etappmål för att driva det nationella miljöarbetet kopplat till de globala hållbarhetsmålen. Flertalet mål har målar 2020, men gäller fortsatt (Naturvårdsverket, 2020). Målen ska fungera vägledande för allas miljöarbete, såväl regeringens som myndigheters och övriga aktörers (Naturvårdsverket, 2021). Nedan presenteras det övergripande generationsmålet.

Figur 5. Illustration över de 16 nationella miljö kvalitetsmålen (<https://www.sverigemiljomal.se/miljomalen/>, 2021)

Generationsmålet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Miljöpåverkan från avfallshanteringen och avfallsförebyggande berör främst målen *God bebyggd miljö* och *Giftfri miljö*, men även direkt eller indirekt flera av de övriga miljömålen, exempelvis *Begränsad klimatpåverkan* (Sveriges miljömål, 2021). Nedan presenteras berörda mål och relevanta preciseringar.

God bebyggd miljö - Hållbar avfallshantering

Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallens påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

God bebyggd miljö - Infrastruktur

Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.

Giftfri miljö – Förenade områden

Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön.

Begränsad klimatpåverkan - Temperatur

Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.

Som ett komplement till miljökvalitetsmålen har etappmål tagits fram. Etappmålen identifierar en önskad samhällsomställning och tydliggör var insatser bör sättas in. Etappmål finns för miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* samt inom områdena *avfall*, *biologisk mångfald*, *farliga ämnen*, *hållbar stadsutveckling* och *luftföroreningar* (Naturvårdsverket, 2021). De etappmål som främst berör avfallsarbetet presenteras nedan.

Etappmål för cirkulär ekonomi: Återanvändning av förpackningar

Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången ska andelen som är återanvändbara öka med minst 20 procent från år 2022 till år 2026 och med minst 30 procent från år 2022 till år 2030.

Etappmål för avfall: Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning

Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent.

Etappmål för avfall: Ökad resurshushållning i byggsektorn

Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast 2020. Samma mål återfinns som mål i EU:s avfallsdirektiv.

Etappmål för avfall: Ökad utsortering och biologisk behandling av matavfall

Senast år 2023 ska minst 75 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara.

Etappmål för minskat matsvinn: Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall

Matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från år 2020 till år 2025.

2.5 Återvinningsmål

I samband med det nya avfallspaketet har flera ambitiösa återvinningsmål för både kommunalt avfall och förpackningar satts. Återvinningsmål för förpackningsmaterial presenteras i Tabell 1. Dessutom har skärpta regler för att beräkna återvinningsgraden skapats för att förenkla arbetet med uppföljning och omställning till cirkulär ekonomi (Naturvårdsverket, 2020).

Tabell 1. Återvinningsmål⁸ för förpackningar. Återvinningsgraden är given i viktprocent.

Förpackningsmaterial	Till 2025	Till 2030
Alla förpackningar	65 %	70 %
Plast	50 %	55 %
Trä	25 %	30 %
Metall (järnhaltig)	70 %	80 %
Aluminium	50 %	60 %
Glas	70 %	75 %
Papper och papp	75 %	85 %

⁸ Räknat på materialåtervinningsgrad för det totala förpackningsavfallet.

2.6 Insamling av textil

En särskild utredning på uppdrag av regeringen, gällande producentansvar för textil, presenterades i december 2020. Förslaget innebär att producenterna ska ha ett ekonomiskt och organisatoriskt ansvar för insamling och återvinning av textilier (Naturvårdsverket, 2020) med syfte att åstadkomma miljönytta genom ökad insamling av textil för återanvändning och av textilavfall för återvinning, i första hand för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning (Regeringskansliet, 2020). Författningarna ska träda i kraft den 1 januari 2022. Ansvar för insamlingen av textilavfall ska föras över till de tillståndsgivna insamlingssystemen först den 1 januari 2024.

2.7 Mikroplaster i våra hav

Mikroplast är små plastbitar av olika plastmaterial som antingen tillverkas för att användas i olika produkter eller uppkommer vid slitage eller nedbrytning av plast. Mikroplast kan ha effekter på miljö och hälsa och det är därför av intresse att lokalisera dess uppkomst och spridning. Nedan presenteras de källor som står för de största utsläppen av mikroplast i Sverige (Naturvårdsverket, 2021).

- Industriell produktion och hantering av primärplast
- Slitage av däck från vägar
- Konstgräs
- Anläggningar för idrott och lek med underlag som innehåller plast eller gummi
- Textiltvätt
- Båtbottenfärg
- Nedskräpning

Under 2019 redovisade Naturvårdsverket ett regeringsuppdrag om mikroplast i enlighet med EU:s plaststrategi och trycker på att kunskapsluckorna är stora och att det krävs ett fortsatt arbete för att minska spridningen av mikroplast (Naturvårdsverket, 2021).

2.8 Regionala miljö- och avfallsmål

Vid framtagandet av den reviderade avfallsplanen har hänsyn till det regionala miljömålsarbetet samt uppföljningsarbetet tagits.

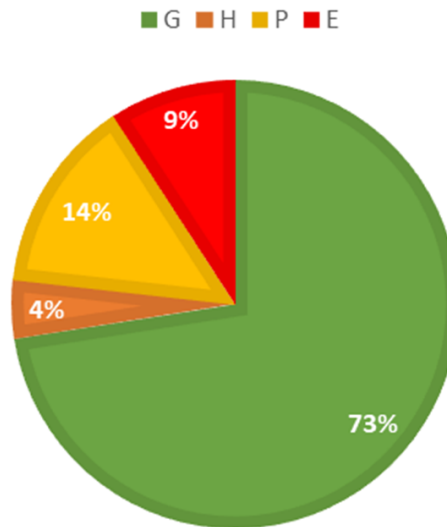
Länsstyrelsen i Östergötland har bland annat ansvar för att samordna det regionala arbetet för att uppnå de 16 svenska nationella miljökvalitetsmålen. Avfallsplanen har främst påverkan på målet *God bebyggd miljö* men kopplingar finns även till *Begränsad klimatpåverkan*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Giftfri miljö* på grund av de emissioner som avfallsanläggningar bidrar med till luft, vatten och mark.

Det finns ett regionalt åtgärdsprogram framtaget för att nå miljömålen, *50 åtgärder för miljömålen i Östergötland*, vilket gällde fram till och med år 2020. På samma vis finns ett åtgärdsprogram för Södra Östersjön som gällde mellan 2015 – 2020.

År 2019 gjordes en uppföljning gällande hur långt Östergötland kommit i åtgärdsarbetet för de regionala miljömålen. Resultatet visade att regionen redan hade klarat av 73 % av samtliga åtaganden, samt att 14 % var påbörjade. Endast 9 % av åtgärderna var ännu inte påbörjade och 4 % var utförda till hälften (se Figur 6).

SAMLAD BEDÖMNING 2018

Figur 6. Samlad bedömning över hur långt Östergötland kommit i de regionala målen. G innebär genomförda mål, P innebär påbörjade, H innebär utförda till hälften och E innebär ej påbörjade/ej genomförda.

De olika målen delades upp i fyra kategorier; Kust & vatten, Växter & djur, Skog & odling, samt Människan i miljön. Det målområde som hade mest framgång sedan åtgärdsprogrammet tog kraft 2015 var Människan i miljö, med hela 81 % genomförda åtaganden.

2.9 Regional Energi- och klimatstrategi

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Östergötland antagit en gemensam energi- och klimatstrategi för Östergötland, i nära samverkan med runt nittio (90) av länets aktörer som ska ge vägledning för det fortsatta energi- och klimatarbetet i länet och fungera som ett stöd till kommuner, näringsliv och andra organisationer. Strategin innehåller ett övergripande och fyra underliggande mål samt sex prioriterade insatsområden. De är framtagna för att vi lättare ska kunna strukturera och optimera det arbete som nu behöver ske i länet. Under 2020 och våren 2021 kommer Länsstyrelsen och Region Östergötland ta fram handlingsplaner som innehåller konkreta åtgärder för varje insatsområde vilket kommer att inverka på kommunerna insatser i frågorna där flera insatsområden är relevanta för den kommunala avfallsplaneringen.

Insatsområdena är:

- Förnybar och robust energiproduktion
- Energi- och klimateffektivt näringsliv
- Energi- och klimateffektiva bostäder och lokaler
- Hållbara och effektiva transporter
- Cirkulär ekonomi och konsumtion Hållbart jord- och skogsbruk

3. Genomförande

Nedan beskrivs de styrmedel och arbetssätt som används för att nå avfallsplanens mål.

Lokala avfallsföreskrifter

Enligt Miljöbalken ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning som består av en avfallsplan och lokala föreskrifter för hantering av avfall. Renhållningsföreskrifterna är ett av de viktigaste styrmedlen för den kommunala avfallshanteringen och de innehåller de lokala bestämmelserna för hanteringen av avfall som kommunen ansvarar för. I föreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare har för det avfall de genererar. Där beskrivs även hur avfall ska sorteras och lämnas. Avfallsföreskrifterna är ett komplement till gällande lagstiftning på området och det dokument som ligger till grund för hur frågor hanteras i det dagliga arbetet och vid tvister.

Renhållningsstaxan

Ett viktigt ekonomiskt styrmedel på lokal nivå är avgifterna i renhållningstaxan (även kallad avfallstaxan.) I avfallstaxan finns avgifter för hämtning och behandling av kommunalt avfall. Liksom för renhållningsordningen fattar respektive kommuns fullmäktige beslut om att anta taxan. Likställighetsprincipen är en viktig grund för taxan där alla kommuninvånare ska behandlas på samma sätt. Taxan ska vara konstruerad enligt självkostnadsprincipen, vilket innebär att de avgifter som totalt sett tas ut för hantering av kommunalt avfall inte får vara större än de totala kostnaderna. Renhållningstaxan kan utformas på ett sådant sätt att den hjälper till att nå målen i avfallsplanen och att en miljöanpassad avfallshantering främjas. Enligt miljöbalken får avfallstaxan miljöstyras⁹.

Kommunikation och information

Väl fungerande kommunikation och information omfattar både att invånare och verksamhetsutövare enkelt ska kunna få svar på sina frågor och att den information de behöver för att kunna hantera sitt avfall på rätt sätt når ut till dem och att de förstår den. Det sker en mängd kommunikationsinsatser och informationskampanjer för att påverka invånare och verksamhetsutövare att hantera sitt avfall på ett miljöriktigt sätt och låta avfallshanteringen klättra i avfallstrappan. Informationsinsatser kommer få ökad betydelse framöver.

Tillsyn

De kommunala tillsynsmyndigheterna utövar tillsyn över företag och andra verksamheter. Tillsynsmyndigheterna kan framför allt ge råd. Vid behov kan de även förelägga verksamhetsutövare att förbättra sin avfallshantering.

Upphandling

Offentlig upphandling och offentliga inköp är viktiga styrmedel där kommunerna har stora möjligheter att påverka. Genom att ställa ökade hållbarhets- och miljökrav vid upphandlingar och skapa rutiner för avfallsförebyggande arbete i samband med inköp och upphandling kan kommunerna aktivt förebygga avfall och bidra till hållbar utveckling.

Översiktsplanering och fysisk planering

Genom att avfallsfrågor lyfts tidigt i den kommunala planprocessen säkerställs att avfallsfrågor beaktas under planering av nya områden och vid ny- och ombyggnad. Det är

⁹ Miljöstyrande taxa innebär att taxan är konstruerad på ett sätt som uppmuntrar kunden att göra mer miljöriktiga val, att kunden ska kunna välja mellan olika tjänster i taxan och att kunden upplever taxan som styrande / Avfall Sverige 2020

viktigt att representanter med avfallskompetens följer projekten under hela planeringsprocessen och att bygglov granskas utifrån ett avfallsperspektiv.

Avfallshanteringen är en del av den centrala fysiska planeringen och resursplaneringen i kommunen och bör ingå i den övergripande planprocessen t.ex. när kommunen tar fram en ny översiktsplan.

3.1 Utvecklingsplan Valdemarsvik

Valdemarsviks kommun har tagit fram en utvecklingsplan för hela kommunen, där det ingår inriktningsmål och resultatmål och utgångspunkten är den av fullmäktige antagna visionen. Varje inriktningsmål knyter förutom visionen också an till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Visionen är långsiktig, inriktningsmålen är på mellanlång sikt och resultatmålen ska uppnås under budgetperioden. Resultatmålen är de konkreta effekter som ska mätas av den kommunala organisationens arbete avseende vatten- och avlopp, gator och vägar, avfall, parker och bredband.

Inriktningsmål som är särskilt relevanta för avfallsplanen är:

... den resurseffektiva kommunen:

- Kommunens resurser ska användas effektivt och där de gör störst nytta.
- Invånarnas skattemedel ska vårdas med stor försiktighet.
- God ekonomisk hushållning ska upprätthållas. För att bygga kommunen starkare för framtiden så krävs att kommunens verksamheter har en kostnadsutveckling under kontroll och att kommunen kan finansiera så stor andel av kommunens investeringar som möjligt med egna medel.

... den klimatsmarta och miljökloka kommunen:

- Klimatförändringarna är ett verkligt hot. Utsläppen av växthusgaser fortsätter att stiga och som följd riskerar vi att nå en genomsnittlig global uppvärmning som överstiger två grader, vilket skulle få allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförsurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Varje kommun och organisation måste bidra med det som är möjligt för att vända utvecklingen.

Det innebär att Valdemarsviks kommun, både som organisation och som samhällsaktör bidrar till minskat koldioxidutsläpp genom att ge förutsättningar för medarbetare och medborgare att göra kloka val. Fokus för kommunen är infrastrukturella åtgärder (digitala och fysiska), transporter, energianvändning, inköp av livsmedel och andra produkter samt hanteringen av kommunens avfall.

4. Lokala inriktningar och handlingsplaner

I detta kapitel presenteras huvudmålen för 2022 – 2025. Under varje huvudmål finns en handlingsplan i form av ett antal detaljerade delmål förklarade och kopplade till de åtgärder som behöver göras och ansvarsfördelningen för dessa. Även uppföljningen och nyckeltal har definierats för varje mål. Huvudmålen är utvalda utifrån de kriterier man har på utvecklandet av avfallshanteringen inom kommunen och grannkommunen Söderköping¹⁰.

Inriktningar:

- Förebyggande av avfall och återbruk
- Nedskräpning och ren kust
- Hållbar hantering av matavfall
- Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial
- Förbättrad avfallsorganisation
- Avfallsrelaterade klimatmål

Inriktning 1 – Förebyggande av avfall och återbruk

Alla privatpersoner och verksamheter som ger upphov till avfall är skyldiga att sortera ut och lämna sitt avfall i de olika insamlingssystem som finns. Då var och en producerar ca ett halvt ton avfall varje år är det även viktigt att minska mängden avfall. Att avfallet hamnar på rätt plats och omhändertas på ett miljöriktigt sätt är också en viktig aspekt.

I det nationella arbetet för att minska avfallet lyfts kommunernas egna verksamheter upp som särskilt viktiga. Kommunen har även fått ett ökat krav gällande att informera om det avfallsförbyggande arbetet. Utifrån dessa aspekter har delmål satts upp för att avfallsmängderna per person ska minska i kommunen.

Informationsinsatser av olika slag är ett viktigt verktyg för att uppmuntra till minskad konsumtion och återbruk. Ett sätt kommunen valt för att uppmuntra invånare till att välja återbruk är att införa årliga evenemang vid ÅVC:n på temat återbruk och avfallsminimering som anordnas i samarbete med en eller flera hjälporganisationer. Evenemanget har även som syfte att informera invånarna om miljönyttan med att återbruka. Det är viktigt att information går ut i många kommunikationskanaler till exempel kommande evenemang och kan informeras via postutskick, fakturautskick, hemsida, sociala medier och annonsering i tidningen. 2020 var ett undantagsår då detta evenemang inte genomförts. En problematik är även att få ut information för detta, eftersom resurserna varit begränsade.

Då Valdemarsvik är en skärgård- och därmed turistkommun, ökar antalet människor i rörelse som genererar avfall kraftigt under sommarmånader och storhelger i kommunen. Riktade insatser till turister och friluftslivet bör därför prioriteras.

I förskriften från Naturvårdsverket lyfts kommunernas egna verksamheter upp som särskilt viktiga. Kommunen ska vara en föregångare i det avfallsförbyggande arbetet och målarbetet behöver därför även innefatta dessa.

¹⁰ Åtgärderna är även kopplade till vilket resursbehov som åtgärden innebär. Resursbehovet innebär både arbetsinsatser och arbetsfördelning samt ekonomiska kostnader.

1.1 Avfallsmängderna⁴ per person ska minska till 2025 i enlighet med det nationella målet om avfallsförebyggande enligt EU:s avfallshierarki.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
<i>Avfallsmängderna mäts i kg/person och år.</i>		
Förbättra information om avfallsminimering till hushållen genom hemsidan och via specifika utskick	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen (KS)
Anordna årliga evenemang med tema avfallsminimering på ÅVC:n. (kan utföras i samarbete med andra aktörer t.ex. olika hjälporganisationer.)	Följ upp årligen som utfört eller ej	KS
Gör riktade informationsinsatser med stöd av sociala medier för att skapa engagemang i kommunen för avfallsfrågor. (Detta implementeras i kommunens befintliga årshjul för kommunikation.)	Mäts som ja eller nej	KS
Gör riktade insatser till turister/säsongsboende under semester/sommarsäsongen i samverkan med andra skärgårdskommuner.	Mäts som ja eller nej	KS
Se över möjligheten att söka medel till exempel aktuella EU-projekt i samverkan med grannkommuner.	Mäts som ja eller nej	KS

1.2 Andelen mat- och restavfall ska minska med 25% motsvarande det nationella målet för mat- och restavfall i enlighet med det nationella 25/25 målet.¹¹

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
<i>Avfallsmängderna mäts i kg/person och år med hjälp av plockanalyser.</i>		
Åtgärder som leder till målet finns under respektive delmål så som åtgärder för att minska matsvinnet och att minska onödig användning av produkter. En utökad utsortering av såväl matavfall som förpackningar som ändå uppstår kommer också att behövas.	Avfallsmängderna mäts i kg/person och år med hjälp av plockanalyser.	KS m.fl.

1.3 Avfallsmängderna i kommunernas egna verksamheter ska minska och återvinningsgraden öka.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Inventera var i kommunens verksamheter det genereras mest avfall, för att kunna sätta upp nya konkreta mål.	Resultatet av inventeringen följs upp och används som mätetal.	KS
Se över verksamheternas möjligheter till återbruk av möbler.	Mäts som ja eller nej	KS
Riktade informationsinsatser för kommunens egna verksamheter.	Mäts som ja eller nej	KS
Förbättra/förenkla möjligheterna att sortera i kommunernas verksamheter. Görs i dialog med fastighetsansvariga.	Mäts som ja eller nej	KS

¹¹ Avfall Sverige har tagit fram ett gemensamt 25/25 mål där mängd mat- och restavfall ska minska med 25% från 2015 till 2025.

1.4 Senast 2025 ställs tydliga krav vid upphandling av varor och tjänster i samtliga kommunala verksamheter i syfte att förebygga avfallets mängd och farlighet.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Utred kravnivåer för hållbar upphandling ska sättas där ambitionen är att minst baskravet ska följas. Här behöver upphandlingsansvariga involveras. <i>Titta på hur andra kommuner arbetar med detta t.ex. Söderköping</i>	Mäts som ja eller nej	KS
Driva frågorna tillsammans med andra upphandlande myndigheter och därmed öka möjligheterna att påverka leverantörer ¹² .	Mäts som ja eller nej	KS
Ställa och säkerställa miljökrav anpassade efter specifik upphandling.	Följs upp vid varje upphandling	KS
Upphandlingsplanen ska innehålla formulerade hållbarhetskriterier för att minska inköp av nya produkter (Till exempel implementera riktlinjer för att reparera i stället för att köpa nytt).	Mäts som ja eller nej	KS

¹² Ett exempel där upphandlingsenheten samarbetat med utomstående aktörer är SKR:s upphandling av möbler där extra höga miljökrav ställts.

1.5 Andelen textilier i den restavfallsfraktionen ska minska till år 2025 ⁵.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
<i>Avfallsmängderna mäts i kg/person och år med hjälp av plockanalyser.</i>		
Se över fler samarbeten med aktörer som kan samla in textilier på ÅVC.	Mäts som ja eller nej	KS
Se över fraktioner för textilier på ÅVC:n.	Följs upp årligen	KS
Riktade informationsinsatser till hushållen.	Följs upp årligen som ja eller nej	KS

1.6 Återvinningsgraden för byggmaterial ska öka.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Utred möjligheterna för fler fraktioner för bygg- och rivningsavfallet på befintlig ÅVC.	Som ja eller nej	KS
Erbjud utsortering av bygg- och rivningsavfall vid fastighetsgränsen som en extra-tjänst.	Avfallsmängderna mäts i kg/person och år med hjälp av plockanalyser.	KS

Inriktning 2 - Minskad nedskräpning och ren kust

Figur 2 Ren östkust (Fotograf: Carl Hamilton, 2020)

Under ett antal år har Valdemarsvik aktivt arbetat i linje med det nationella avfallsmålet att minska nedskräpningen i Sverige på land i samarbete med Håll Sverige Rent och skärgårdskommunerna. Ett antal av kommunens förskolor har medverkat i aktioner för skräp-
insamling och ett mål är att dessa aktiviteter ska utökas, genom att fler förskolor och även grundskolor ansluter sig. Kommunen är även medlemmar i Städa Sverige.

Då kommunen har en tydlig kustkoppling och skärgård samt att det gemensamma nationella arbetet med att minska plast (mikroplaster) i våra hav fortsätter har tidigare delmål återanvänds. Detta kan göras i med ett fortsatt och utökat samarbete med ”Håll Sverige rent” som till exempel anordnar kusträddardagar och *Clean-Up kust*-events för att uppnå en ökad insamling av plast i kustnära miljö.

Aktörer - Minskad nedskräpning och ren kust

De aktörer som kan involveras i arbetet med att uppfylla inriktningarna är framför allt barn och utbildning samt föreningslivet. Samarbetet med Håll Sverige rent kan utökas för att uppnå en ökad insamling av plast i kustnära miljö. Det regionala samarbetet är en möjlighet där bland annat kustnära insamling arrangeras mellan flera skärgårdskommuner idag.

2.1 Utöka aktionerna för att minska nedskräpning årligen i kommunen.¹³

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Minskade mängder skräp mäts genom insamlade mängder/år ¹⁴ .		
Fortsatt samarbete med <i>Håll Sverige rent</i> och <i>Städa Sverige</i> . Engagera skolor och förskolor i arbetet. Fortsatt samarbete med det lokala föreningslivet, till exempel genom ungdomsidrotten.	Mäts genom antal aktiviteter, samarbeten och deltagare.	KS
Utreda möjligheten att ta emot säckvis med pantflaskor via Returpack på ÅVC.	Mäts som ja eller nej	KS

2.2 Fler skolor ska delta i auktioner för att minska nedskräpning¹⁵.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Ta fram en gemensam plan i dialog med barn- och ungdomsnämnden med fokus på informationsinsatser och aktiviteter under året, där även den äldre åldersgruppen engageras (mellanstadiet och högstadiet). Anordna temadag på exempelvis marint skräp i skolorna	Mäts genom antal genomförda aktiviteter.	KS (Barn- och utbildning)

¹³ Arbetet påbörjades redan 2017 och kommer att fortlöpa med aktioner och samarbeten årligen.

¹⁴ Statistik på skräpmängder samlas in årligen från Håll Sverige Rent

¹⁵ I linje med Agenda 2030 och de Globala målen (GM 14 – Hav och marina resurser).

2.3 Fortsatt kustnära insamling av plast i havet utförs vartannat år med start 2018.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Kustnära insamling av plast i skärgårdsmiljö. I samarbete med <i>Håll Sverige rent</i> kan man exempelvis arrangera Kusträddardag eller Clean-Up kust-event. Fokus läggs främst på badplatser och hamnar i kommunen.	Mäts som ja eller nej.	KS
Fortsatt kommunicera Strandstädarkartan på kommunens hemsida och genom andra kanaler.	Mäts som ja eller nej.	KS

Inriktning 3 - Hållbar hantering av matavfall

Figur 3. Införandet av Gröna påsen har minskat andelen matavfall i den fraktionen för restavfall.
(Bildkälla: Avfall Sverige)

Valdemarsvik kommun införde 2020 optisk sortering med gröna påsen¹⁶ och därmed ett system för utsortering av matavfall som möjliggör biologisk behandling av matavfallet. Avfallstaxan är ett viktigt verktyg för att anpassa avfallarbetet och skapa incitament för utsortering. Taxan har justerats för att möta kommunens nya avfallshantering. Nu väntar ett fortsatt arbete med att implementera gröna påsen hos fler hushåll samt att informera om dess positiva konsekvenser. Under 2020 utfördes en kundenkät som visade att 83% använder Gröna påsen och majoriteten av de svarande är nöjda med den nya avfallshanteringen.

Ny plockanalys av matavfall i den fraktionen för restavfall planeras under 2021 och resultatet kommer vara utgångsläget för målarbetet.

Tidigare arbete med att minska matavfallet i restavfallet samt att förebygga matsvinn i de kommunala verksamheterna fortsätter genom riktade informationsinsatser i förskolorna och hos kostenheten.

Aktörer – Hållbar hantering av matavfall

De berörda enheterna inom kommunen är alla kommunala verksamheter. Särskilt ansvar har KS tillsammans med barn- och ungdomsnämnden samt socialförvaltningen.

¹⁶ Gröna påsen använder sig av en teknik som heter optisk sortering. Det innebär att man lägger matavfallet i en speciell grön påse i samma behållare som övriga soppåsar. Påsen sorteras ut på en sorteringsanläggning så att matavfallet kan rötas och bli till biogas.

3.1 Andelen matavfall i den fraktionen för restavfall till senast 2025 ska vara lägre än andelen 2021.¹⁷

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Styrs via avfallstaxan. Informationsinsatser till hushållen.	Mäts i plockanalys.	KS

3.2 Arbetet med matsvinn fortsätter för att minimera och förebygga att matavfall uppstår hos kommunens verksamheter.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Informationsinsatser till kommunens verksamheter En vecka per år kommer förskolorna att mäta tallriksvinnet. Under samma vecka ska personalen prata med barnen om varför man inte ska kasta mat i onödan. Skolorna ska implementera matsvinnfrågan i till exempel skolans "kostråd". Fokusinsatser hos äldreomsorgen och socialförvaltningen för att minska andelen matsvinn i samband med servering i hemmet	Mätning av matsvinn.	KS (Barn- och utbildning)

3.3 Minska matsvinnet vid servering inom äldreomsorgen

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Informationsinsatser och dialog med socialförvaltningen för att mäta matsvinn i motagningsköken.	Mätning av matsvinn.	KS (Socialförvaltningen)

¹⁷ Plockanalys utförs under 2021 och fungerar som utgångsläge.

Inriktning 4 - Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial

Att förbättra utsorteringen av farligt avfall är viktigt för att minska spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och genom att öka möjligheten för återvinning av förpackningsmaterial kan man bespara naturresurser samtidigt som man främjar cirkulära resursflöden i samhället.

För att öka utsorteringen av farligt avfall har delmål satts upp för att göra det mer tillgängligt för invånarna att sortera och slänga farligt avfall. Till år 2025 ska andelen farligt avfall i den fraktionen för restavfall minska med 25 % jämfört med 2021. För att uppmuntra invånarna till att sortera ut farligt avfall har samlaren¹⁸ införts. Möjligheten att sortera ut farligt avfall kommer även öka på öarna genom att tillfälliga behållare kommer att användas i samband med att grovavfall samlas in. Förebyggande åtgärder såsom evenemang och temadagar kommer även att genomföras.

Till år 2025 ska andelen förpackningar i den restavfallsfraktionen ha minskat med 25 % jämfört med 2017 års nivå. För att uppnå detta mål behövs fler möjligheter för kommuninvånarna att sortera och lämna in sitt sorterade avfall.

För att följa upp målen om ökad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial kommer plockanalyser att genomföras, en under 2021 och en under 2025. Andelen förpackningar respektive farligt avfall i den fraktionen för restavfall kommer att jämföras med andelen som uppmättes i 2021 års plockanalys. Plockanalyserna kommer att utföras i enlighet med Avfall Sveriges metod för plockanalyser (Avfall Sverige, 2011).

Nya ambitiösa mål för återvinning av förpackningar har satts nationellt och kommunerna kommer även att ansvara för insamling av returpapper i fortsättningen. För att möta dessa mål och öka sorteringsgraden kommer kommunen att arbeta med ytterligare informationsinsatser och bevaka utredningen. Kravet är att från och med år 2025 ska insamlingsystemen transportera bort hushållens returpapper och förpackningsavfall av de vanligast förekommande materialen från alla bostadsfastigheter.

Aktörer – Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial

Den berörda enheten inom kommunen är renhållningsenheten. Kampanjer kan exempelvis utföras i samarbete med Batteriåtervinningen och Håll Sverige Rent.

¹⁸ Samlaren är ett insamlingsskåp där farligt avfall såsom ljuskällor (exempelvis glödlampor och låge-nergilampor), batterier och smått elavfall kan lämnas. Samlaren placeras vanligtvis i offentliga miljöer såsom i matbutiker.

4.1 Fortsatt öka tillgängligheten för sortering av farligt avfall och till 2025 ska farligt avfall i den fraktionen för restavfall ha minskat med 25 % jämfört med år 2021.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Mätning av hur mycket avfall som samlas in med Miljöbilen samt genom plockanalyser (2025 års nivå jämförs med nivån för 2021).		
Att införa Samlaren	Mäts som ja eller nej	KS
Informationsinsatser för att sprida information om samlaren och var den finns.	Mäts som ja eller nej	KS
Införande av tillfällig behållare för att samla in farligt avfall på öarna.	Mäts som ja eller nej	KS
Stimulera till att använda återvinningscentralen, (ÅVC) och återvinningsstationer (ÅVS) ¹⁹ genom informationsinsatser och genom att anordna temadagar.	Mäts som antalet genomförda aktiviteter	KS

4.2 Förpackningsmaterial i den fraktionen för restavfall ska minska med 25 % till år 2025, jämfört med år 2021.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Informationsinsatser till hushållen för att upprätthålla en god utsortering av förpackningsmaterial.	Mätning av förpackningsmaterial i plockanalys.	KS
Implementera upphandlingsrutiner av returpapper ²⁰ .	Mäts som ja eller nej	KS

¹⁹ Återvinningsstationer är lokala insamlingar som FTI sköter. Då dessa stationer kan man lämna in förpackningar av glas, plast, metall och papper. Returpapper samlas in i de behållare kommunen tillhandahåller.

²⁰ Avfall Sverige har tagit fram lathundar för upphandling av entreprenad för insamling av Returpapper.

4.3 Införa nytt skyltsystem²¹ på ÅVC:er och gemensamma insamlingsplatser

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Inventering av flerbostadshus och gemensamma insamlingsplatser.	Mäts som ja eller nej	KS
Uppdatera skyltsystem på ÅVC i samband med att befintliga sorteringskärl byts ut	Mäts som ja eller nej	KS

²¹ Den 1 juli 2020 lanserade Avfall Sverige ett nytt gemensamt skyltsystem för avfallssortering. De nya skyltarna ska göra det enkelt för alla att sortera rätt. Målet är ökad återvinning och ökade möjligheter att nå en cirkulär ekonomi. I förlängningen är målet att hela Norden ska använda samma system, med samma symboler.

Inriktning 5 - Förbättrad avfallsorganisation

En förbättrad avfallsorganisation kan uppnås genom att arbeta med kommunikation och information, kundbemötande och i form av förändringar av avfallstaxan och genom att förenkla insamlingssystemet för användaren. Det är en viktig del i arbetet för att genomföra avfallsplanens mål.

För att nå kommuninvånarna och engagera dem i avfallsfrågor ska kommunikationen ses över och avfallsplanens åtgärder implementeras i kommunens årshjul för kommunikation, som utformats med en inriktning hur kommunikationen ska ske. Ett ökat fokus kommer att ligga på informationsinsatser till kommunens invånare.

Gott bemötande och god service är en förutsättning för att de som använder avfallssystemen ska uppmuntras att göra rätt, därför planeras även utbildningsinsatser för att förbättra informationsarbete och kundbemötandet ytterligare.

Aktörer - Förbättrad avfallsorganisation

Berörda enheter inom kommunen är alla kommunala verksamheter. Särskilt stöd kan fås av Kommunikationsansvariga.

5.1 Förbättrad kommunikation.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Upprättande av en sorteringsguide som kan publiceras på kommunens hemsida.	Mäts som ja eller nej	KS
Informationsinsatser som syftar till att informera om hela avfallskedjan, även hur avfallet slutligen hanteras.	Mäts som ja eller nej	KS
Integrera avfallsplanens aktiviteter i kommunens lokala årshjul med aktiviteter.	Mäts som ja eller nej	KS
Integrera avfallsplanen i skolornas undervisning genom att informera om den och erbjuda undervisning/informationsinsatser.	Mäts som ja eller nej	KS
Utveckla samarbetet med grannkommunerna i regionen med goda exempel på kommunikationsarbete.	Mäts som ja eller nej	KS

5.2 Senast 2025 ska alla som ger upphov till hushållsavfall och därmed jämförligt avfall omfattas av renhållningsavgift

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Utföra en inventering av antalet hushåll som har ett renhållningsabonnemang.	Mäts som ja eller nej.	KS

5.3 Utveckla den fysiska planeringen kopplad till avfallshanteringen.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
En god avfallshanteringen säkras redan i startskedet genom tydliga rutiner innan nya detaljplaner antas och vid godkännande av bygglov.	Följs upp genom kontroller av detaljplanernas utformning för avfallshanteringens fysiska planering.	KS
Logistik och transport för avfallshanteringen ska tas med i den fysiska planeringen redan från början.	Följs upp genom att se över optimeringen av avfallstransporter (se klimatmål).	KS

Inriktning 6 – Avfallsrelaterade klimatmål

Genom att sätta upp en inriktning om minskad klimatpåverkan kan både utsläpp av metan, avfallstransporter och förbättringar av energisystem inrymmas i avfallsplanen.

I Valdemarsviks kommun finns ett antal nedlagda deponier. Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2017:2) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall ska avfallsplanen innehålla uppgifter om nedlagda deponier och för varje deponi ska det finnas en bedömning av risken för olägenheter för människors hälsa eller miljön. För deponier där kommunen varit verksamhetsutövare ska planen även innehålla uppgifter om planerade och vidtagna åtgärder. Bedömningen av risken bör ske med MIFO-metodiken (Naturvårdsverket, 1999). Inga inventeringar av de nedlagda deponierna har skett i Valdemarsvik under den föregående planperioden. En annan aspekt är de diffusa utsläppen av metan som kan ske från avfallsupplagen. Av dessa skäl är ett av delmålen att inventera de nedlagda deponierna enligt MIFO-metodiken och ta fram en åtgärdsplan för detta.

En annan miljö- och klimataspekt av avfallshantering är hur avfallstransporterna sker. För att möta nationella och regionala mål har bränslet i samtliga avfallsfordon bytts ut mot fossilfritt bränsle.

Aktörer – Avfallsrelaterade klimatmål

Berörda enheter inom kommunen är sektor Samhällsbyggnad och miljökontoret.

6.1 Inventering av nedlagda deponier, enligt MIFO. Inventering av nedlagda deponier. Ska vara klart år 2023.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Åtgärdsplan för hur inventeringen ska ske och om det behövs fler åtgärder. Samordna insatserna med Söderköpings kommun. Söka statliga bidrag för att finansiera undersökningarna och åtgärderna.	Mäts som ja eller nej och hur åtgärderna uppfyllts.	KS samt Miljönämnden (MN)
Resultat från inventeringen kommuniceras till berörda verksamheter exempelvis med stöd av kommunens gemensamma kartsystem (Geosecma).	Mäts som ja eller nej och hur åtgärderna uppfyllts.	KS samt Miljönämnden (MN)

5. Uppföljning

En avfallsplan ska uppdateras och revideras minst var fjärde år enligt miljöbalken. Uppföljningen av planen och de aktuella åtgärderna ska ske årligen så att mätning och uppföljning kan göras kontinuerligt. Den färdiga planen antas genom godkännande i kommunfullmäktige. Uppföljning av samtliga delmål ska ske en gång per år. De instanser som ansvarar för att målen presenteras under inriktningarna 1–6. Renhållningschefen ansvarar för att uppföljning av avfallsplanen i sin helhet sker en gång per år. Genom årlig uppföljning blir avfallsplanen ett aktivt verktyg för kommunen i arbetet med att anpassa avfallshanteringen i riktning mot en hållbar samhällsutveckling.

6. Miljöbedömning

Enligt miljöbalken 6 kap gällande miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar berörs de kommunala avfallsplanerna av reglerna om miljöbedömning. Syftet med miljöbedömningen är att utveckla medvetenheten om miljöfrågorna i avfallsplaneringsprocessen. De målområden som har satts upp ställs i relation till de nationella miljökvalitetsmålen. Avfallsplanen förhåller sig även till andra planer, program och strategier som översiktsplan, detaljplan, tillsynsplan, energiplan med flera.

I många fall krävs en miljöbedömning av avfallsplanen genom upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning. Det finns dock inget generellt lagkrav på miljöbedömning av alla avfallsplaner. För att avgöra om en miljöbedömning krävs för en avfallsplan görs en behovsbedömning. Det är avfallsplaner vars genomförande kan antas medföra betydande miljöpåverkan som ska miljöbedömmas.

I Bilaga 4 redovisas behovsbedömningen som gjorts för denna avfallsplan. Slutsatsen av den upprättade behovsbedömningen är att avfallsplanen inte ger upphov till betydande miljöpåverkan, vilket innebär att en strategisk miljöbedömning inte behöver göras.

7. Referenser

- Avfall Sverige. (2011). *RAPPORT U2011:04 - Nationell kartläggning av plockanalyser av hushållens kärll- och säckavfall*. Avfall Sverige Utveckling. Hämtat från https://www.avfallsverige.se/aktuellt/nyhetsarkiv/artikel/nationell-kartlaggning-av-plockanalyser-av-hushallens-karll-och-sackavfall/index.php?eID=tx_securedownloads&p=42&u=0&g=0&t=1623146588&hash=6c20d373825e1ceaca2381e8cf727c11f857238e&file=/fileadmin/us
- Avfall Sverige. (den 10 December 2020). *Producentansvar på textil glömmes bort kommunerna*. Hämtat från Avfall Sverige: <https://www.avfallsverige.se/aktuellt/nyhetsarkiv/artikel/producentansvar-pa-textil-glommer-bort-kommunerna/>
- Avfallsförordning. (2020:614).
- Europeiska Kommissionen. (2020). *Att leva gott inom planetens gränser - Det sjunde allmänna miljöhandlingsprogrammet för unionen till 2020*. Publikationsbyrån. doi:10.2779/63589
- Globala Målen. (2021). *Om Globala Målen*. Hämtat från Globala Målen: <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/> den 8 Juni 2021
- Länstyrelsen Östergötland. (u.d.). *När vi miljömålen?* Hämtat från Länstyrelsen Östergötland: <https://www.lanstyrelsen.se/ostergotland/miljo-och-vatten/miljomal/nar-vi-miljomalen.html> den 8 Juni 2021
- Naturvårdsverket. (1999). *Rapport 4918. Metodik för inventering av förorenade områden*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. (2017). *Kommunal avfallsplanering - vägledning om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <https://naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6760-1.pdf?pid=20508>
- Naturvårdsverket. (2020). *Budskapsplattform - Miljömålen 2020 och kopplingen till Agenda 2030*. Stockholm.
- Naturvårdsverket. (den 16 December 2020). *Nya regler för avfallshantering och återvinning – från avfall till resurs*. Hämtat från Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Nya-regler-for-avfallshantering-och-atervinning/> den 8 Juni 2021
- Naturvårdsverket. (den 10 November 2020b). *Naturvårdsverket: Vägledningar om avfall*. Hämtat från Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Avfall/> den 01 Juni 2021
- Naturvårdsverket. (2021). *Etappmålen*. Hämtat från www.naturvardsverket.se: <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Etappmal/>

Naturvårdsverket. (den 30 April 2021). *Mikroplast*. Hämtat från Naturvårdsverket:
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Plast/Mikroplast/> den 7 Juni 2021

Naturvårdsverket. (den 30 April 2021). *Mikroplast*. Hämtat från Naturvårdsverket:
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Plast/Mikroplast/>

Naturvårdsverket. (den 4 Februari 2021a). *Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande programmet*. Hämtat från Naturvårdsverket:
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Avfallsplanen/>

Regeringskansliet. (2020). Producentansvar för textil – en del av den cirkulära ekonomin, SOU 2020:72. *Utredningen om producentansvar för textil*. Stockholm. Hämtat från [regeringen.se](https://www.regeringen.se).

Region Östergötland. (den 19 Oktober 2020). *Energi och Klimat*. Hämtat från Region Östergötland: <https://www.regionostergotland.se/Regional-utveckling/Energi-och-klimat/>

Sveriges miljömål. (2021). *Miljömålen*. Hämtat från Sveriges Miljömål:
<https://sverigemiljomal.se/miljomalen/> den 9 Juni 2021

Upphandlingsmyndigheten. (u.d.). *Hållbar upphandling*. Hämtat från Upphandlingsmyndigheten: <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet> den 7 Juni 2021

Juridiska referenser (ny)

SFS 2020:614n. *Avfallsförordning*. [Avfallsförordning \(2020:614\) Svensk författningssamling 2020:2020:614 t.o.m. SFS 2020:1302 - Riksdagen](#)

SFS 1998:808. *Miljöbalk*. [Miljöbalk \(1998:808\) Svensk författningssamling 1998:1998:808 t.o.m. SFS 2020:1174 - Riksdagen](#)

SFS 1998:905. *Förordning om Miljökonsekvensbeskrivningar*. [Förordning \(1998:905\) om miljökonsekvensbeskrivningar Svensk författningssamling 1998:1998:905 t.o.m. SFS 2016:1194 - Riksdagen](#)

NFS 2017:2. *Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall*. [NFS 2017:2. Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall. \(naturvardsverket.se\)](#)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv. *Europeiska unionens officiella tidning*. L312/3.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0098&from=SV>